

MỘT SỐ YẾU TỐ TÁC ĐỘNG ĐẾN ĐỊNH HƯỚNG GIÁ TRỊ NHÂN CÁCH NGHỀ NGHIỆP CỦA SINH VIÊN KHOA GIÁO DỤC MẦM NON TRƯỜNG ĐẠI HỌC HỒNG ĐỨC

NGUYỄN THỊ HÀ LAN*

Ngày nhận bài: 22/08/2017; ngày sửa chữa: 23/08/2017; ngày duyệt đăng: 12/09/2017.

Abstract: Professional value orientation is the tendency of choosing a value system related to a subject's occupation that value serves as the central motive that controls its own occupational activities. For the students of Early Childhood Education Faculty, Hong Duc University, the study of factors influencing the orientation of their professional personality values is of great practical significance in the search for effective measures to improve the professional capacity in particular and professional personality in general, contributing to improvement of training quality of the Department and the University.

Keywords: Professional value orientation, competence, early childhood education, students.

1. Đặt vấn đề

Những năm gần đây, định hướng giá trị trong đó có định hướng *giá trị nhân cách* (GTNC) trở thành vấn đề cấp bách thu hút sự quan tâm của các nhà giáo dục và của toàn xã hội nói chung. Trong điều kiện kinh tế thị trường hiện nay, sự biến động của các giá trị, các thang giá trị làm phức tạp thêm quá trình lựa chọn chúng của các nhóm, các tầng lớp trong xã hội, trong đó có cả lực lượng sinh viên (SV) trong các trường đại học - những "chủ nhân tương lai" của đất nước. Do vậy, vấn đề giáo dục giá trị, giữ gìn và phát huy những giá trị truyền thống, định hướng GTNC của thế hệ trẻ là vấn đề có ý nghĩa thực tiễn to lớn.

Giáo viên mầm non là những người có vai trò cực kỳ quan trọng trong việc hình thành và phát triển tâm lý, nhân cách cho trẻ có độ tuổi từ 0 đến 6. Do vậy, việc giáo viên mầm non phải trau dồi nhân cách, lựa chọn cho mình GTNC đúng đắn là yêu cầu tất yếu và trở nên cần thiết hơn bao giờ hết.

Việc tìm hiểu các yếu tố tác động đến định hướng GTNC đặc biệt là các thuộc tính nhân cách chi phối nghề nghiệp của SV nói chung, SV Khoa Giáo dục mầm non, Trường Đại học Hồng Đức nói riêng có ý nghĩa thực tiễn quan trọng đối với công tác giáo dục và đào tạo của Khoa và Nhà trường. Bởi vì, thông qua đó sẽ giúp cho quá trình xây dựng, giáo dục việc hình thành những phẩm chất nhân cách chân chính của SV đạt hiệu quả cao nhất, xây dựng được phẩm chất năng lực phù hợp với yêu cầu của ngành cũng như với yêu cầu của công cuộc CNH, HĐH đất nước. Từ đó, góp phần tạo ra nguồn nhân lực có chất lượng cao cho sự phát triển KT-XH, giúp hoạch định đúng đắn các chủ trương, chính sách của Đảng và Nhà nước.

2. Các yếu tố tác động đến định hướng GTNC của SV Khoa Giáo dục mầm non, Trường Đại học Hồng Đức

2.1. Khái niệm "định hướng GTNC nghề nghiệp"

Nhấn mạnh về tầm quan trọng của việc dùng nhân cách để giáo dục nhân cách, K.D. Usinxki đã nói "Trong việc giáo dục, tất cả phải dựa vào nhân cách người giáo dục bởi vì sức mạnh của giáo dục chỉ bắt nguồn từ nhân cách của con người mà không có một điều lệ, một chương trình, một cơ quan giáo dục nào... có thể thay thế. Không một quyển sách giáo khoa, một lời khuyên răn nào, một hình phạt, một sự khen thưởng nào có thể thay thế được ảnh hưởng của cá nhân người thầy giáo đối với học sinh".

Vấn đề nhân cách, cấu trúc của nhân cách từ trước đến nay luôn là vấn đề khó nghiên cứu. Do vậy, vấn đề định hướng GTNC nghề nghiệp của giáo viên nói chung, giáo viên mầm non nói riêng lại càng không đơn giản. Theo quan điểm của các nhà tâm lý học Việt Nam, cấu trúc nhân cách được cấu thành từ hai thành tố phẩm chất và năng lực. Đối với giáo viên mầm non hai thành tố trên có những biểu hiện đặc trưng riêng:

- *Về phẩm chất:* Hứng thú, tâm huyết với nghề, yêu nghề, yêu trẻ; sự cứng rắn, dứt khoát, kiên quyết đi liền với sự dịu dàng, kiên nhẫn và biết tự kiểm chế; có tinh thần trách nhiệm cao, có ý chí vươn lên.

- *Về năng lực:* Có kiến thức về tâm lý trẻ lứa tuổi mầm non và kỹ năng ứng xử tương ứng; kỹ năng khéo léo ứng xử sư phạm; có sức khỏe tốt, ngoại hình đảm bảo...

Vấn đề nghiên cứu về nhân cách đã luôn là vấn đề khó, nghiên cứu về định hướng GTNC, định hướng GTNC nghề nghiệp còn phức tạp hơn nhiều. Có thể

* Trường Đại học Hồng Đức

hiểu: “Định hướng GTNC nghề nghiệp là khuyến hướng lựa chọn một hệ GTNC của một chủ thể - hệ giá trị đó có vai trò như là động cơ trung tâm chi phối hoạt động nghề nghiệp của chính họ”.

2.2. Các yếu tố tác động đến GTNC nghề nghiệp của SV Khoa Giáo dục mầm non, Trường Đại học Hồng Đức.

2.2.1. Mô tả phương pháp nghiên cứu

Để nghiên cứu các yếu tố tác động đến định hướng GTNC nghề nghiệp của SV Khoa Giáo dục mầm non Trường Đại học Hồng Đức, chúng tôi đã tiến hành nghiên cứu trên SV khóa K15, K16, K17, K18 với một số phương pháp cơ bản như: Phương pháp trò chuyện, phương pháp quan sát...

2.2.2. Các yếu tố tác động đến định hướng GTNC nghề nghiệp của SV Khoa Giáo dục mầm non, Trường Đại học Hồng Đức

Nhân cách và sự hình thành và phát triển nhân cách của con người chịu tác động của nhiều yếu tố, đối với SV Khoa Giáo dục mầm non, Trường Đại học Hồng Đức cũng không phải là ngoại lệ. Có nghĩa là việc lựa chọn các GTNC của họ cũng do nhiều yếu tố chi phối. Nếu biết được yếu tố nào chi phối, vị trí của các yếu tố đó trong sự lựa chọn GTNC của SV thì Khoa, Nhà trường, các nhà giáo dục sẽ có định hướng và đưa ra được các biện pháp hợp lý để hình thành, tác động, rèn luyện các giá trị đúng đắn. Thông qua các phương pháp nghiên cứu cơ bản kể trên, có thể liệt kê một số yếu tố cơ bản tác động đến định hướng GTNC nghề nghiệp của SV như sau:

- *Nhận thức được tầm quan trọng của nhân cách đối với nghề nghiệp.* Nhận thức là hoạt động đặc trưng của con người. Trong quá trình sống và hoạt động con người nhận thức - phản ánh được hiện thực xung quanh, hiện thực của bản thân mình, trên cơ sở đó con người tỏ thái độ và hành động đối với thế giới xung quanh và đối với chính bản thân mình. Có thể nói rằng, nhờ có nhận thức mà con người làm chủ được tự nhiên, làm chủ được xã hội, làm chủ được chính bản thân mình, nhận thức là khâu đầu tiên trong đời sống tâm lý của con người.

Đối với SV sư phạm nói chung, SV ngành Giáo dục mầm non Trường Đại học Hồng Đức nói riêng thì việc nhận thức được tầm quan trọng của nhân cách nghề nghiệp sẽ giúp họ lựa chọn những GTNC phù hợp, xác định được phương hướng rèn luyện để có được các phẩm chất và năng lực phù hợp, tương ứng với ngành nghề của mình.

SV Khoa Giáo dục mầm non sẽ là những người giáo viên trong tương lai, với hoạt động nghề nghiệp đặc thù là “dùng nhân cách để giáo dục nhân cách”. Bởi vì chúng ta

biết rằng: Giáo dục là nghề đào tạo con người, là nghề lao động nghiêm túc và vô cùng gian nan. Người làm công tác giảng dạy - giáo dục không thể và không được phép làm hỏng những tâm hồn người, không được phép tạo ra những “phế phẩm”. Đó là một tội lỗi không thể chuộc lại được và cũng không thể tha thứ. Do vậy, trong giáo dục, công cụ chủ yếu của lao động người thầy giáo là bản thân người thầy, là nhân cách của chính họ.

- *Mong muốn được người khác tôn trọng.* Theo A.Maslow trong học thuyết “Phát huy bản ngã” thì nhu cầu được tôn trọng là một trong hai nhu cầu bậc cao cao nhất. Nhu cầu được tôn trọng này được bao gồm hai loại: Lòng tự trọng và được người khác tôn trọng. Lòng tự trọng bao gồm nguyện vọng muốn giành được lòng tin, có năng lực, có bản lĩnh, tự tin, tự trưởng thành, tự biểu hiện và tự hoàn thiện. Nhu cầu được người khác tôn trọng bao gồm khả năng giành được uy tín, được thừa nhận, được tiếp nhận, có danh dự. Khi được người khác tôn trọng, cá nhân sẽ nỗ lực hết mình để hoàn thành công việc được giao.

Đối với mỗi người giáo viên trong đó có SV Khoa Giáo dục mầm non Trường Đại học Hồng Đức thì được tôn trọng có thể được xem như yếu tố quyết định chất lượng công việc, vị trí xã hội của họ. Bởi vì, đối với họ, được người khác (đồng nghiệp, phụ huynh, trẻ...) tôn trọng chính là minh chứng rõ nét nhất khẳng định và thừa nhận phẩm chất cũng như năng lực của họ. Do vậy, ngay từ khi còn ở giảng đường đại học, SV đã hình thành nhu cầu được mọi người xung quanh tôn trọng. Mong muốn này được xem như là động lực thúc đẩy, kích thích họ tham gia các hoạt động để hoàn thiện nhân cách cho chính mình.

- *Bạn bè:* Đối với thanh niên nói chung, SV nói riêng thì sự phát triển đời sống tình cảm đã đạt đến mức trưởng thành và ổn định. Trong các lĩnh vực tình cảm như đạo đức, trí tuệ, thẩm mỹ, tình bạn... đã có sự gắn kết hài hòa giữa nhận thức - cảm xúc - hành động ý chí và đã thực sự trở thành động lực mạnh mẽ, thúc đẩy thanh niên hành động. Nói cách khác, tình cảm ở thanh niên trong đó có tình bạn trở thành các phẩm chất, thuộc tính tâm lý ổn định và bền vững trong cấu trúc nhân cách của họ. Do vậy, đối với thanh niên - SV thì quan hệ với bạn bè, tác động từ bạn bè trở thành một phần rất quan trọng trong đời sống tâm lý của họ.

Trong quan hệ với bạn bè, SV chịu sự chi phối không nhỏ về tất cả các mặt trong đó có việc vạch ra và thực hiện “Kế hoạch đường đời”. “Kế hoạch đường đời” được coi là một khái niệm rộng, bao hàm từ sự xác định các giá trị đạo đức, mức độ kì vọng vào tương lai, nghề nghiệp, phong cách sống - những biểu hiện cụ thể nhất của GTNC. Có thể xem bạn bè là một trong các yếu tố tác động mạnh đến quá

trình tự nhận thức, phát triển của SV. Bởi vì thông qua các mối quan hệ với bạn, SV tự nhận thức và điều chỉnh chính bản thân mình.

Quá trình giảng dạy, hướng dẫn thực hành, kiến tập, thực tập sư phạm, nghiên cứu khoa học... cùng với SV, chúng tôi nhận thấy rằng đa số SV mầm non đều là nữ và việc lựa chọn ngành Giáo dục mầm non là con đường giúp các em thỏa mãn ước mơ được làm cô giáo, yêu trẻ. Việc học tập và rèn luyện với những người cùng lí tưởng, cùng mong muốn sẽ là động lực thúc đẩy SV lựa chọn cho mình các GTNC đặc biệt là các GTNC nghề nghiệp phù hợp để sau một vài năm các em có thể vững vàng tiếp cận hoạt động nghề nghiệp.

- *Nhân cách giảng viên tại trường đại học.* Nhân cách của người giảng viên có ảnh hưởng rất mạnh mẽ đến tư tưởng, tình cảm của SV nói chung, SV ngành Giáo dục Mầm non tại Trường Đại học Hồng Đức nói riêng. Sức mạnh tinh thần và khả năng cảm hóa của người thầy, người cô có nhân cách tốt thường được tăng lên gấp bội, trở thành hình tượng lí tưởng đối với SV, khiến họ mong muốn xây dựng cuộc sống của mình theo hình mẫu đó.

Sinh thời, Chủ tịch Hồ Chí Minh đặc biệt quan tâm đến vấn đề giáo dục quốc dân và vai trò của người thầy trong nền giáo dục, Người chỉ rõ: “Có gì vẻ vang hơn là nghề đào tạo những thế hệ sau này tích cực góp phần xây dựng chủ nghĩa xã hội và chủ nghĩa cộng sản? Người thầy giáo tốt - thầy giáo xứng đáng là thầy giáo - là người vẻ vang nhất. Dù là tên tuổi không đăng trên báo, không được thưởng huân chương, song những thầy giáo tốt là những anh hùng vô danh. Nếu không có thầy giáo dạy dỗ cho con em nhân dân thì làm sao mà xây dựng chủ nghĩa xã hội?”

Bước vào cánh cửa trường đại học, SV được tiếp xúc, làm việc với các thầy, cô giáo mới với tính chất quan hệ mới, không còn giống như ở phổ thông. Chính trong quá trình (4 năm) tương tác này, SV tự nhận thức được các GTNC tốt đẹp từ các giảng viên - những người họ tiếp xúc hàng ngày lên lớp, trong mỗi giờ học - và hướng sự lựa chọn các GTNC nghề nghiệp của mình theo các giá trị đó.

Thông qua quá trình tiếp xúc với SV dưới nhiều hình thức (quan sát, trò chuyện...), rất nhiều em đã chia sẻ mức độ ảnh hưởng từ nhân cách của thầy, cô đến họ ra sao. Có SV chia sẻ rằng: “Kết thúc năm thứ 2, em đã học khá nhiều học phần chuyên ngành, mỗi học phần em đều được tiếp xúc với các thầy, cô khác nhau và học được rất nhiều thứ. Các thầy, cô chính là người giúp chúng em hiểu hơn về ngành nghề mà mình đã lựa chọn, con đường mà mình sẽ đi”. Hoặc “Nhờ các thầy, cô trong những năm vừa qua, em

hiểu hơn về trách nhiệm của người giáo viên đặc biệt là giáo viên mầm non, về những điều kiện cần và đủ để có thể trở thành một “người ươm mầm”....

Trên đây chỉ là 4 yếu tố cơ bản trong hệ thống các yếu tố tác động đến định hướng GTNC nghề nghiệp của SV Khoa Giáo dục mầm non Trường Đại học Hồng Đức. Phân tích các yếu tố này, chúng ta thấy có yếu tố chủ quan, có yếu tố khách quan. Điều này cho thấy định hướng GTNC nghề nghiệp của SV chịu tác động của nhiều nhân tố từ nhiều phía. Tuy nhiên, chúng tôi cho rằng quan trọng nhất vẫn là các yếu tố chủ quan (tự nhận thức được tầm quan trọng của nhân cách đối với nghề nghiệp tương lai, Mong muốn được người khác tôn trọng). Bởi vì, đây là các yếu tố tự thân, xuất phát từ nhận thức của chính họ. Khi SV có nhận thức, mong muốn đúng đắn, họ sẽ nỗ lực tham gia vào các hoạt động để chiếm lĩnh cho được các GTNC nghề nghiệp theo họ là phù hợp. Bên cạnh đó, yếu tố khách quan (bạn bè, thầy, cô giáo) cũng có tác động hỗ trợ không nhỏ, tạo môi trường, điều kiện thuận lợi để SV nỗ lực hoàn thiện mình để chiếm lĩnh được các GTNC nghề nghiệp đúng đắn.

3. Kết luận

Định hướng GTNC không phải là một vấn đề quá mới mẻ trên phương diện lí luận và thực tiễn. Trong thời kì đổi mới và hội nhập của nước ta hiện nay - thời kì với những biến đổi lớn lao, mạnh mẽ đã làm cho định hướng giá trị, định hướng GTNC trở thành vấn đề thời sự, cấp bách. Việc nghiên cứu một cách hệ thống các yếu tố tác động đến định hướng GTNC nghề nghiệp của SV Khoa Giáo dục mầm non, Trường Đại học Hồng Đức sẽ giúp cho quá trình nghiên cứu thực trạng định hướng GTNC cũng như đưa ra các biện pháp tác động nhằm nâng cao định hướng GTNC cho con người nói chung, cho SV của Khoa Giáo dục mầm non nói riêng trở nên chặt chẽ và thuyết phục hơn. □

Tài liệu tham khảo

- [1] Nguyễn Ngọc Bích (2000). *Tâm lí học nhân cách*. NXB Đại học quốc gia Hà Nội.
- [2] Trần Văn Giàu (1980). *Giá trị tinh thần truyền thống của dân tộc Việt Nam*. NXB Khoa học xã hội.
- [3] Phạm Minh Hạc - Lê Đức Phúc (2004). *Một số vấn đề nghiên cứu nhân cách*. NXB Chính trị Quốc gia - Sự thật.
- [4] Dương Diệu Hoa (chủ biên, 2008). *Giáo trình tâm lí học phát triển*. NXB Đại học Sư phạm.
- [5] *Hồ Chí Minh toàn tập* (tập 11, 2009). NXB Chính trị Quốc gia - Sự thật.
- [6] Leonchiev A.N (1989). *Hoạt động - ý thức - nhân cách*. NXB Giáo dục.